



Słowo wstępne

Miasta (ponownie) stały się ważnymi aktorami w polityce międzynarodowej. Mieszka w nich większość światowej populacji, a władzom miejskim w coraz większym stopniu przypisuje się kluczową rolę w wypracowaniu odpowiedzi na globalne wyzwania, takie jak zmiany klimatyczne, nierówności społeczne i kryzysy gospodarcze. Burmistrzowie miast często są postrzegani jako ci, którzy koncentrują się na rozwiązywaniu konkretnych problemów, w przeciwieństwie do polityków na poziomie krajowym, pochłoniętych toczonym partyjnym i ideologicznym bitew w warunkach rosnącej polaryzacji¹. Procesy globalizacji napędzają emancypację miast, co znowu owocuje różnymi formami transnarodowej współpracy „międzymiastowej”, niepozostającymi bez wpływu na stosunki międzypaństwowe. Badania empiryczne dotyczące dyplomacji miejskiej, prowadzone przez międzynarodowe zespoły badawcze, odnoszą się głównie do wielkich metropolii, tzw. miast globalnych (ang. *global cities*)². W niniejszym numerze „Spraw Międzynarodowych”, zatytułowanym *Powrót miast. Miasta przyszłości*, autorzy przyglądają się polityce zagranicznej miast³, jej możliwościom, ograniczeniom i specyfice, w tym procesom

- 1 Zob. R. Tavares, *Paradiplomacy. Cities and states as global players*, Oxford University Press, Oxford 2016.
- 2 Zob. A. Kosovac, K. Hartley, M. Acuto, D. Gunning, *City Leaders Go Abroad: A Survey of City Diplomacy in 47 Cities*, „Urban Policy and Research” 2021, nr 39(2), ss. 127–142, dostępny w internecie [dostęp: 1 II 2021]: <<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/0811146.2021.1886071>>.
- 3 Zob. S. Curtis, M. Acuto, *The Foreign Policy of Cities*, „The RUSI Journal” 2018, nr163(6), , ss. 8–17, dostępny w internecie [dostęp: 1 II 2021]: <<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03071847.2018.1562014>>.

pluralizacji i decentralizacji dyplomacji, z uwzględnieniem wzorów aktywności miast średnich, a nawet małych.

Czy transnarodowa współpraca miast może być remedium na kryzys multilateralizmu w stosunkach międzypaństwowych? Agnieszka Szpak, Joanna Modrzyńska i Michał Dahl podkreślają konieczność wypracowania, w ramach nauki o stosunkach międzynarodowych, nowego podejścia do miast jako coraz silniejszych aktorów globalnego wielopoziomowego zarządzania. Wykazują znaczącą aktywność miast w takich kwestiach jak prawa człowieka i zmiany klimatu. Miasta samodzielnie wdrażają konwencje praw człowieka i porozumienia klimatyczne, nawet wówczas, gdy rządy centralne odmawiają ratyfikacji lub wykonywania przyjętych zobowiązań.

Jakimi instrumentami kreowania polityki zagranicznej dysponują miasta? Krzysztof Wasilewski analizuje instrumentarium paradyplomacji pamięci, w tym zwłaszcza zagospodarowanie przestrzeni symbolicznej, wspieranie działalności instytucji pamięci, realizację działań edukacyjnych. Pokazuje, jak skutecznie promowana narracja o określonych postaciach i wydarzeniach związanych z danym miastem staje się częścią pamięci zbiorowej społeczności międzynarodowej, tym samym budując potencjał gospodarczy i polityczny miasta (i państwa). Szczególnie interesujący przypadek budowania *soft power* przy wykorzystaniu paradyplomacji pamięci stanowi miasto pogranicza.

Jak wygląda współpraca transnarodowa z udziałem polskich miast? Tomasz Kamiński, Michał Gzik i Marcin Frenkel dokonali empirycznej analizy polskiej dyplomacji miejskiej w odniesieniu do partnerów chińskich i amerykańskich oraz miejsca tak rozumianej paradyplomacji w polskiej polityce zagranicznej. Wyniki badań, prowadzonych w ramach projektu finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki (*Rola miast w polityce Unii Europejskiej wobec Chin*), wykraczają poza geograficznie i instytucjonalnie naturalne ramy dyplomacji miejskiej w ramach UE. Z przeprowadzonych analiz wynika, że dyplomacja miejska jest powszechnie praktykowana przez polskie władze lokalne, choć współpraca z partnerami chińskimi i amerykańskimi jest nawiązywana głównie przez największe polskie miasta, zwłaszcza wojewódzkie. Autorzy wskazują, że owa aktywność miast nie jest jednak należycie wspierana i wykorzystywana przez polski rząd. Perspektywy porównawczej dla aktywności polskich miast dostarcza artykuł Joanny Ciesielskiej-Klikowskiej, dotyczący współpracy miast niemieckich z partnerami chińskimi i jej znaczenia dla polityki zagranicznej RFN.

Wątek chiński podejmuje również Dominika Janus, analizując realizację przez Chiny projektów inteligentnych miast (ang. *smart cities*), w szczególności na przykładzie Xiong'an. Autorka zaprasza do refleksji nad zagrożeniami wynikającymi z zastosowania sztucznej inteligencji do rozwoju infrastruktury miejskiej oraz nad szansami na upowszechnienie chińskich rozwiązań w skali globalnej. Na ile inteligentne miasta promują zrównoważony rozwój i odpowiadają na realne potrzeby obywateli w warunkach intensywnej urbanizacji, a na ile dostarczają nowych instrumentów nadzoru i sterowania zachowaniami obywateli w służbie partii?

Kolejne dwa teksty dotyczą strategii lobbingowych i komunikacyjnych aktorów miejskich w ramach współpracy w Unii Europejskiej. Urszula Kurczewska analizuje wzory i strategie reprezentacji interesów miast na poziomie unijnym, ich adaptację do wymagań unijnego systemu pośredniczenia interesów, a także podstawowe motywacje decydujące o podjęciu aktywności lobbingowej. W szczególności wyróżnia dwa główne kanały reprezentacji interesów: tworzenie stałych przedstawicielstw i bezpośredni lobbing w Brukseli oraz sieciowe zaangażowanie w działalność europejskich stowarzyszeń zrzeszających miasta. Z kolei Konrad Niklewicz bada strategie komunikacyjne w mediach społecznościowych realizowane przez prezydentów Warszawy i Budapesztu, a dotyczące ich aktywności europejskiej, w warunkach ostrej krajowej polaryzacji politycznej oraz nieobiektywnego i dyskredytującego przekazu mediów prorządowych.

Refleksję o transformacji (roli) miast uzupełnia artykuł recenzyjny Katarzyny Golik na temat postnomadycznej urbanizacji stolicy Mongolii, Ułan Bator. W recenzowanej monografii, wydanej w 2020 roku przez University College London Press, Rebekah Plueckhahn analizuje procesy modernizacji i urbanizacji w państwie postkomunistycznym, ukazując kulturową specyfikę jurtowisk jako prekarnej przestrzeni quasi-zurbanizowanej i niby-miejskiej. Lektura niewątpliwie poszerza i problematyzuje nasze rozumienie metropolii w erze globalizacji.

Agnieszka Cianciara